

GÖRÜŞLER

Her yıl Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği ve ilgili bir üniversite kliniği işbirliğinde gerçekleştirilen Ulusal Çocuk ve Ergen Kongreleri'nin yedincisi bu yıl Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı tarafından Antalya - Belek'te düzenlenmiştir. Giderek artan bir katılımı ile ulusal ve uluslararası düzeyde bir bilimsel etkileşimin sağlandığı; çocuk ve ergen ruh sağlığını ilgilendiren pek çok konunun tartışıldığı bu kongrelerin bu yılki genel kurulunda, günümüzde ülkemizi en çok ilgilendiren konuların başında gelen sekiz yıllık zorunlu eğitim konusunu içeren bir sonuç bildirgesi yayınlanmıştır. Bu bildirme, ülkemizde Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı alanında çalışan uzmanların büyük çoğunluğunu kapsayan bir kongre sonucunda oluşturulduğundan, bu alanda ilk kez yayınlanan bir bilimsel ortak görüşü örneklemektedir.

Bildirme, 7. Ulusal Çocuk ve Ergen Psikiyatri Kongresi ve Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği aracılığı ile, topluma 8 yıllık zorunlu eğitimin, çocuk ve ergen ruh sağlığı açısından önemini aktarmayı ve bu konudaki toplumsal bilinçlenme sürecini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bildirmenin temel metni aşağıda verilmektedir:

Ülkemizde ilkokulu bitiren çocukların büyük çoğunluğu 11-12 yaşındadır. Bu dönem ruhsal gelişim basamakları açısından ergenlik döneminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu evre çocukların kendilerini, ilgi alanlarını, beceri ve yeteneklerini, yatkınlıklarını tanımaya başladıkları bir çağdır. Çocuk kendisini çeşitli alanlarda sınavı deneyerek, neyi, neden yapmak istediğini, neye, ne kadar becerisinin ve yatkınlığının olduğunu; değişik modeller ve seçenekler içinden hangisini öğrenmek istediğini ve uygulamaya hazır olduğunu bulabilecektir. Bu nedenle, bu dönemde çocuklara, düşüncelerinin sınırlarını genişletmelerini destekleyen, içinde seçenekler barındıran, kendilerini tanımalarını kolaylaştıran ve kendilerini en işlevsel biçimde geliştirebilecekleri bir eğitimin verilmesi zorunludur.

İlgi ve becerileri henüz belirginleşmemiş, yetileri ayrılmamış, oluşmamış bir çocuğu bu dönemde eğitimden uzaklaştırmak ya da tek yönlü bir eğitimin boyunduruğu ile sınırlandırmak, onun ruhsal ve zihinsel gelişimini engellemek anlamını taşıyacaktır.

8 yıllık bir eğitim süreci, çocukların gerçeği değerlendirebilme, yargılama yetenekleri, doğruyu yanlıştan ayırtma becerilerinin daha da yeterli gelişmesinin sağlanması ve dolayısıyla kendi mesleki yönelimleri hakkında daha doğru karar verebilme olanağına sahip olabilecekleri bir yaş sınırına yaklaşabilmeleri açısından gereklidir ve zorunlu tutulmalıdır. Bilinmektedir ki iyi bir meslek eğitiminin ön koşulu sağlam bir temel eğitimidir. Ancak halen ülkemizde ilkokuldan sonra kötü çalışma koşullarına bırakılmış pek çok çocuk, 11 yaşında çalışmaya başlamış olan 200 binin üstünde çıraklık öğrencisi bulunmaktadır.

Ülkemizin de onay verdiği, gerek Çocuk Hakları Sözleşmesi, gerekse Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmesi çocukların en az 15 yaşına dek, kesintisiz eğitim hakkı olduğunu bildirmekte ve bu sözleşmelere giren ülkelere bu koşulları uygulamayla ilgili bir yükümlülük getirmektedir.

Oysa ki bugün ülkemiz Türkiye, dünyanın en geri kalmış çok az sayıda birkaç ülkesi ile birlikte zorunlu eğitimi 5 yıl olarak sınırlandırmakla bu yükümlülüğe ters düşmektedir.

Yapılan belirlemelere göre, bu bağlamda, özellikle köylerde, ülkemizin daha az gelişmiş yörelerinde yaşayan çocukların ve de kız çocuklarının büyük çoğunluğu ilköğretimin ikinci basamağının dışında kalmaktadırlar.

Bütün bu saptamalar sonucu ortaya çıkan durum, gerek Çocuk Hakları Sözleşmesi ve ILO koşullarına uymamakta, gerek yasal yoldan "Öğretim Birliği Yasası" ile çelişmekte, gerekse çocuk ve ergen ruh sağlığı açısından "çocuk suistimali" kapsamına girmektedir.

Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi : 4(2) 1997

8 yıllık zorunlu temel eğitim, yurt düzeyinde tüm bu yaş çocuklarını böylesi bir ihmal ve suistimelden kurtararak, çocuk haklarına uygun düşecek biçimde, eğitimden yararlanma açısından eşit kılacaktır.

Ancak zorunlu temel eğitimin 8 yılı içeren bir süreç olması yalnızca niceliksel bir süre uzatma işlemi olarak değerlendirilmemeli, içerik ve niteliğin değişimi ve çağdaştırılması temel alınmalıdır.

Ülkemizde gerek ilkokulları neredeyse yalnızca Anadolu Liselerine hazırlanmanın bir ön basamağı gibi görme, gerekse ilkokuldan sonra gidilen İmam-Hatip Okullarını çağdaş bir eğitim modeli olarak sunma gibi iki önemli eğitim yanlışı yapılmaktadır. Her iki model de tek tip insan yetiştirmeyi amaçlayan yapılanmalardır ve çocukların ruhsal, zihinsel ve sosyal gelişimleri açısından ciddi sakıncalar taşımaktadırlar.

Anadolu Liseleri örneğinde yıkıcı bir yarışmacılık ve rekabet, İmam-Hatip Liselerinde ise doğmalar, tartışılmaz inançlar üzerine kurulu kurallar dizgesi çocukların yapılarına ve doğalarına uygun, özgürce düşünmelerini, sağlıklı neden-sonuç ilişkileri kurabilmelerini baskılayacak, zihinsel ve ruhsal gelişmelerinde olumsuz saptamalar ve yüklenmelere neden olabilecektir.

Eğitimin süresinin 8 yıla çıkarılması ile birlikte niteliğinin de geliştirilerek test çözmeye, verileni kayıtsız koşulsuz kabullenmeye dayalı eğitim sisteminin değiştirilerek, çocukların araştırmaya, yaratıcılığa, üretkenliğe, farklı özellikleri ile kendilerini dışa vurabilmeye, sosyal etkinliklere yönlendirilip, desteklendikleri bir eğitim modeline işlerlik kazandırılması ivedilikle gerekmektedir.

Çocuklar üzerinde toplumumuzda yapılan ruhsal sağlığı içeren araştırmalarda, ülkemiz çocuklarında kaygı ve depresyon oranının diğer ülke çocuklarından oldukça yüksek oranda bulunduğu saptanmıştır.

Toplumda çocuk ve ergenler üzerindeki baskı, denetleme, koşulsuz boyun eğme beklentisi arttığı oranda, bu yaş kesiminde ruhsal bozukluklar artmaktadır.

8 yıllık zorunlu eğitim, koşulsuz kabullenme, sunulanı tartışmadan alma, içe sindirme niteliği ağır basan bir disiplin anlayışı ile çocuk eğiten okulların yerine, tartışabilen, soru sorabilen, seçenek üretebilen çocukların yetiştirilmesi yönünden bir açılım sağlayabilecek çağdaş bir değişimi de birlikte getirecek olan bir uygulamadır ve ülkemiz çocukları için tartışılmaz biçimde gerekli görülmektedir.

Prof. Dr. Bahar Gökler